

DNy-ról az F-4 lelőhely határolja. Az általunk feltárt településrészlet 2008-ban az F-5 lelőhely humuszdepójának elhordása után került a felszínre. Teljes kiterjedése nem ismert; a lelőhelynek csak az ÉK felé eső szélét találtuk meg, mert az esett bele a nyomvonalba.

Az ásatást 2008. november 6. és 2009. május 15. között végeztük. A kutatás során 27 épületet, 76 gödröt, 12 kutat, 34 árkot, 3 kőkemencét és 42 cölöp- ill. karóhelyet tártunk fel. Az objektumok a domb ÉK-i, DK-i részén koncentráálódtak. Az épületek többsége ÉK–DNy-i és K–Ny-i tájolású volt. Ledöngölt padlószintet fogtunk meg bennük, kettőben többszörösen megújítottat is. A cölöphelyeket főleg az épületek hosszanti tengelyének a középvonalában; a karólyukakat, pedig több helyen elszórva vagy egy-egy részre koncentrálódva találtuk. Az épületek többségében tűzhelyre, kemencére utaló nyom nem volt.

A kutakban nem találtunk semmi szerkezetre utaló nyomot és két esetben a kör átmetszet helyett négyzet átmetszetűek voltak. Az egyik ilyen kút érdekessége, hogy kb. 1 m mélységben, két egymással szembeni falán találtunk egy-egy négyzet átmetszetű, kb. 10 cm mélyen kivájt gerendahelyet(?), mely valószínűleg segédeszközként funkcionált a vödör felhúzásakor.

A feltárt objektumok többségéből kerámiatöredékek, állatcsontmaradványok és paticstöredékek kerültek elő, valamint egy-két darab vastárgy töredéke. A napvilágra került leletanyag alapján a településrészlet a 7–8. századi avarokhoz köthető.

Munkatársak: Herbály Róbert, Herendi Orsolya, Kemsei Dóra, Nagyné Hodik Móni régészek; Bányász Diána, Bárdos Nándor, Bernáth László, Bohuczki Péter, Borbély Zsuzsanna, Boromisza János, Domján Anita, Farkas Gábor, Grósz Dóra, Horváth András, Ligeti Gábor, Mohai Gábor, Nagy Gábor, Pásztor István, Szász Péter, Telekes Katalin, Való György, Víg Anita technikusok.

CSÉKI ANDREA

131. Daruszentmiklós határa

(Fejér megye) Ő, Á

2009 tavaszán megelőző feltárásokat végeztünk az M6 autópálya nyomvonalára eső régészeti lelőhelyeken.

Fehérvári-úti-dűlő I. (RM-2, KÖH 60984): 2009. február 2. és március 20. között a 0489/18, 0489/20, 0489/24 hrsz. ingatlanokon 3509 m² nagyságú területen kutattunk. A lelőhelyet a Fehérvári-úti-dűlő II -től egy egykori vízfolyás megközelítőleg 10 m széles medre választja el. A jelenségek ettől a medertől mintegy 30–40 m-re Ny-ra, DNy-ra fekvő magasabb területen jelentkeztek nagyobb számban. A régészeti feltárást a lelőhely DK-i sarkából indulva É-i, ÉK-i irányba haladva kezdtük, ezen a szakaszon 16 objektumot tártunk fel. Egy épület, két kemence és a hozzájuk tartozó hamusgödör kivételével az objektumok jórészt kerek, sekély gödörjelenségek voltak. A domboldal D-i részén számos gödörjelenség mellett két kemence és a hozzájuk

tartozó, közös hamusgödör látott napvilágot. A terep É felé kissé lejtőssé vált, itt egy árok mellett, annak Ny-i oldala mentén több objektum is jelentkezett. Az É-i rész az egykori folyómeder partvonala, ahol a humusz már sokkal vastagabb volt. Eltávolítása után öt objektumot észleltünk. A gödrök nagyjából szabályos kerek foltként jelentkeztek, igen sekélyek voltak, leletanyaguk szegényes (cserépüst és fazéktöredékek, állatcsontok). A fentebb említett É–D irányú árok sekély, keskeny, leletanyagot nem tartalmazott. A lelőhely É-i részén, egy mélyebben fekvő területen, az egyik gödörben egy ló vázát találtuk meg anatómiai rendben. Az ÉK-i részen egy, a 4 m mélységet is meghaladó középkori kutat tártunk fel. A kútban két kutya vázára lettünk figyelmesek. Összesen 33 objektumot és 90 stratigráfiai egységet tártunk fel. Biztosan 9 gödör, 2 kemence és egy hamusgödör tartozik az Árpád-korhoz. A középkort (14–15. sz.) 2 gödör és egy kút képviseli.

Fehérvári-úti-dűlő II. (RM-3, KÖH 61736): 2009. március 13–27. között a Daruszentmiklós 0489/20, 0489/24, 0489/28 és a Dunaföldvár 064/105 hrsz. ingatlanokon végeztük a kutatást, 2477 m² területen. A lelőhelyet a Fehérvári-úti-dűlő I. lelőhelytől egy egykori vízfolyás közel 10 m széles medre választja el. A régészeti jelenségek ettől a medertől mintegy 5–20 m-re K-re, DK-re jelentkeztek. A feltárt objektumok kevés leletanyagot (többnyire állatcsontokat, kevés fazék- és cserépbogrács-töredéket) tartalmazó, sekély gödörjelenségek, keskeny, sekély árok voltak. Kivétel volt ez alól egy, a lelőhely legészakibb részén feltárt mély kút. Az objektumok formája az I. lelőhelyen megfigyelttel szemben változatosabb képet mutatott. A kerek gödrökkel ellentétben itt jelentősebb számban lekerekített sarkú négyzetes, vagy amorf alakú objektumokat figyeltünk meg. A korszakolható jelenségek (8 gödör) az Árpád-kor (13. sz.) tárgyi emlékanyagát tartalmazták. A lelőhelyen 26 objektumot és 47 stratigráfiai egységet tártunk fel.

A leletek a Kulturális örökségvédelmi Szakszolgálat budapesti regionális irodájában történő feldolgozás után a Magyar Nemzeti Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Cséki Andrea, Farkas Zsuzsanna régészek, Beluczki Péter, Benyó Gergely, Dohár János, Mohai Gábor, Való György, Vigh Anita, Nagy Gábor, Telekes Katalin, Bornemissza János technikusok. A geodéziai felmérést a Geoservice Kft. végezte.

HERBÁLY RÓBERT

132. Daruszentmiklós határa

(Fejér megye) Ő, LT, A, Kö

2009 novemberében terepbejárást végeztünk a település kül- és belterületén, az itt tervezett szennyvízelvezetés és szennyvíztelep által érintett helyszíneken, összesen 13 km hosszúságú nyomvonalon. A nyomvonal legnagyobb része a falu belterületén futott, az összes utcát érintette, de a falu szerkezete miatt a külterületen

futó nyomvonalszakaszt is kellett kutatnunk. Összesen öt lelőhely területét jártuk be, ebből két korábról ismert lelőhelyet érint a nyomvonal, három lelőhelyet pedig újonnan azonosítottunk, a Kisszentmiklóst Dánielteleptől elválasztó vízfolyás két oldalán, a nyomvonal közelében.

Aligvári (KÖH 72103): Az aligvári határrészben, a Daruhegy és Kisszentmiklós között futó kis vízfolyás Ny-i oldalán, a víz melletti teraszos kiemelkedés szélén, a Berzsenyi utcától K-re a szántott területen, jó megfigyelési viszonyok között kevés kelta töredéket találtunk a domb teraszos végénél.

Bánom (KÖH 72101): A bánomi határrészben, a Berzsenyi utcától K-re a szántott területen kevés középkori töredéket találtunk a domb teraszos végénél.

Bejárás-domb (KÖH 47768): Az Előszállás felé vezető műút D-i, a Nagykarcsonyi-vízfolyás É-i oldalán emelkedő jellegzetes domb DNy-i oldalán egy árkot övező nyárfasor húzódik. Közvetlenül ettől ÉK-re a terület fedett volt, a bejáráskor csak néhány középkori töredéket találtunk rossz megfigyelési viszonyok között. A korábbi megfigyelést megerősítettük, a lelőhely kiterjedését azonban nem tudtuk pontosítani.

Csalóka-domb (KÖH 47684): A korábbiak során azonosított lelőhely helyszínén, egy alacsony domb D-i részén egy ÉK-DNy-i dűlőút halad át, É-i oldalán friss boronált szántás, déli oldalán tarló. Kevés apróra törött őskori kerámiát találtunk az út mindkét oldalán. A rossz megfigyelési viszonyok miatt a lelőhely É-i kiterjedését nem tudtuk meghatározni.

Nyalóka-dűlő (KÖH 72099): A Daruhegy és Kisszentmiklós között futó kis vízfolyás kisszentmiklósi oldalán egy hosszúkás homokdomb tetején, a vízfolyástól K-re, Kisszentmiklós-Újteleptől D-re egy hosszúkás homokdombon, lucernásban, viszonylag rossz megfigyelési viszonyok között 2–3 avar kerámiatöredéket találtunk.

STIBRÁNYI MÁTÉ

133. Debrecen-Józsa, Klastrompart II. (KÖH 36699)

(Hajdú-Bihar megye) B

2009. április 22-én a Gönczy Pál és Hátszeg utcák által határolt területen, egy tervezett lakópark területén megelőző feltárást végeztünk. Az ivóvízellátáshoz szükséges 38 bekötővezeték nyomvonalát 2 m szélesen nyitották meg. A bolygatatlan altalaj szintjén 6 régészeti jelenség feltárta rajzolódott ki, elszórtan. Egy gödröt tártunk fel az áruháza mögötti területen, egyet a Gönczy Pál utca melletti bekötővezeték nyomvonalán; az általános iskola mögötti részen két gödröt és egy árkot; a 35. sz. főút melletti szakaszon egy árkot.

A gödrök kerek és ovális alaprajzúak, 140–180 cm átmérőjűek és a nyesett felszíntől 30–40 cm mélyek voltak. Két gödörből kerültek elő bronzkori edények töredékei. A trapéz keresztmetszetű árkoknak csak 2–2,5 m

hosszú szakaszát tudtuk feltárni. Csak állatcsont volt az egyikben, koruk ezért meghatározhatatlan.

D. SZABÓ LÁSZLÓ

134. Debrecen, Tócsó-part, Erdőalja (KÖH 53338)

(Hajdú-Bihar megye) U, R, B, LT, Sza, A, Á, Kk, Tö

2008. augusztus 11. és 2009. augusztus 19. között elvégeztük a 4. sz. főút Debrecen elkerülő szakasza hajdúhadházi átkötésének építése előtt Debrecen mellett, a Debrecen Józsaival összekötő 35. sz. főúttól K-re található lelőhely megelőző feltárását. A DNy-on közel 65 m széles, 700 m hosszú lelőhely ÉK-en 33 m-re szűkül, ÉK-en egy É-D-i földút keresztezi, DNy-on pedig egy É-D irányú vasúti sín, mellette vasúti árok és földút halad át rajta. A földutakat az útépités során áthelyezik.

Az egy évig tartó intenzív feltárás eredményeképpen 1401 objektumszámot és 2105 stratigráfiai számot osztottunk ki a 40 948 m²-nyi területen.

Az ÉK-DNy-i irányú lelőhelyen a következő korszakokat azonosítottuk: középső neolitikum (alföldi vonaldíszes kerámia kultúrája és esztári csoport), rézkor, bronzkor, késő vaskor (kelta), római császárkor (szarmata), késő avar kor (8–9. sz.), Árpád-kor, késő Árpád-kor (13–14. sz.), késő középkor (15. sz.), török kor (16–17. sz.), újkor.

A lelőhely É-i részén (V. szelvény) kevés lelet került elő. A homokos, akácgyökerekkel megbolygatott felszínen a feltárt gödrök közül 73-at leletanyag hiányában nem tudtuk korszakhoz kötni. Őskori, de nagyon töredékes, nehezen meghatározható leletanyag került elő 6 gödörből. Neolit emlékek 4 objektumban voltak; 1-1 rézkori és bronzkori emlékeanyagot tartalmazó gödröt tártunk fel; 1-1 gödörben találtunk szarmata, ill. középkori cserepet. Újkori emlékeanyag volt 5 objektumban.

A lelőhely középső részén (IV. szelvény) neolit leletanyagot 63 objektumban, szarmata kori emlékeanyagot 9 objektumban, Árpád-kori leletanyagot 2 gödörben találtunk, 25 régészeti jelenség volt újkori. Leletanyag hiányában nem volt meghatározható 83 objektum kora.

A lelőhelynek a vasúttól É-ra eső részén (II. szelvény) 6 középső neolit (AVK) zsugorított csontvázas sírt, 6 talán ehhez a korszakhoz köthető cölöplyukat, egy kutat és 25 gödröt bontottunk ki. Nagy kiterjedése miatt 4 gödröt csak részben tártunk fel: 2 kotró segítségével eltávolítottuk a kétrétegű telep szubhumuszát és azonosítottuk az alatta lévő objektumokat. A hatalmas kiterjedésű neolit gödrök leletanyagát így gépi segítséggel „bontottuk ki”.

A római császárkorból 22 gödör és 5 kút került elő, valamint egy állatváz is kibontottunk. Egy sír is előkerült a 2008-ban befejezettnek vélt egyik körárok szélénél, aminek nyomait korábban nem lehetett látni.

A szelvény D-i részén a középkori teleprész objektumainak bontása során a késő Árpád-korból 16 kemence, 1 tűzhely, 55 gödör, 7 cölöplyuk, 5 kút, 1 épület, a késő